

3. Публікація уряду Німеччини «Сучасні підходи до впровадження інтегрованих соціальних послуг на рівні громад» <https://www.unicef.org/ukraine/documents/integrated-social-services-approaches>

4. Демографія та соціальна економіка. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. 2020, № 3 (41) <https://doi.org/10.15407/dse2020.03.091>

*Микола Субтельний,
аспірант ОНП 231 «Соціальна робота»,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка*

Науковий керівник: **Віра Поліщук**,
доктор педагогічних наук, професор
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми. Актуальність теоретичного осмислення і практичного вирішення проблеми формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців банківської справи значною мірою зумовлена низкою суперечностей, провідними з яких є такі:

– між замовленням суспільства щодо підготовки фахівців банківської сфери з високим рівнем сформованості міжкультурної компетентності і здатності до міжкультурної взаємодії та недостатньо гнучкою реакцією системи вищої професійної освіти на виконання цього замовлення;

– між потребою самих працівників банківської сфери щодо сформованості у них міжкультурної компетентності як важливої умови їх успішної професійної діяльності і професійного зростання та недостатньою готовністю ЗВО до реалізації цього запиту.

Виклад основного матеріалу. Сучасна освіта фахівців банківської сфери в Україні перебуває на новому етапі свого розвитку – етапі становлення відповідно до вимог європейської системи освіти і європейських стандартів підготовки відповідних фахівців. Майбутнє процесу підготовки фахівців банківської справи (як і всієї освіти загалом), у значній мірі визначається євроінтеграційними процесами. Це означає необхідність і доцільність якісного оновлення змісту й форм навчання майбутніх фахівців, моніторинг і внесення доповнень і коректив у систему професійної підготовки шляхом запровадження сучасних технологій та інноваційних підходів.

Виходячи із узагальненого аналізу професійних функцій і обов'язків працівників банківської сфери, можна дійти узагальнення, що в сучасних умовах акцент у їх

професійній діяльності ставиться на визначення факторів, що впливають на використання інноваційних інструментів грошово-кредитної політики з врахуванням сучасних реалій, викликів та ризиків, пов'язаних, з одного боку, з інтеграційними та міграційними процесами, які мають місце в сучасному світі; з іншого – з війною рф проти нашої країни. Завдання полягає також у вивченні факторів, які впливають на попит та пропозицію банківських послуг, і здійсненні процедури надання кредитів й укладення банківських договорів з партнерами та клієнтами. Закономірно, що фахівець банківської справи аналізує фінансове становище суб'єктів господарювання з метою оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників, бере активну участь у плануванні банківських операцій та залученні нових партнерів і клієнтів. Окрім того фахівець банківської справи здійснює керівництво роботою підлеглих банківських працівників у різних відділеннях та організаційних підрозділах та опікується їх професійним зростанням.

У сучасних умовах проходить переосмислення розуміння суті і технологій формування професійної компетентності фахівців практично усіх сфер життєдіяльності суспільства. Цілком очевидним стає визнання того факту, що цивілізоване і безпечне існування світової спільноти у значній мірі залежить від здатності до безконфліктної взаємодії представників різних культур і безконфліктних ділових і професійних взаємин між представниками різних професій на різних рівнях їх здійснення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження ми опиралися на наукові розвідки щодо сучасного трактування дослідниками суті міжкультурної компетентності фахівців різних професій (О.Байбакова [1], Н. Бідюк [3] О. Пришляк [10]; структурних компонентів означеного феномена (В. Баранюк [2], В. Калінін [6]); підходів і технологій її формування (Р. Кравець [7]. Р. Миленкова [8], О. Пришляк [10], Н. Рабецька [11]) та інших. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців банківської сфери знайшли відображення у роботах А. Загородньої [5]. Р. Миленкової [8]) та інших.

На основі аналізу опрацьованих нами джерел з'ясовано, що сучасні дослідники єдині у поглядах щодо важливості і необхідності формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців банківської сфери, як важливої складової їх професійної компетентності, проте вони проявляють різноманітні підходи до розуміння і трактування її суті і складових. Цілком поділяємо наукову позицію дослідників стосовно того, що на сучасному етапі розвитку людської цивілізації міжкультурну компетентність доцільно трактувати як важливу компетентність кожної людини і кожного фахівця ХХІ століття та необхідну передумову їх успішної інтеграції у світовий мультикультурний простір.

Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців банківської справи у ЗВО трактується нами як важлива й необхідна складова цілісного процесу їх

професійної підготовки. Суть сформованості міжкультурної компетентності здобувачів освіти трактуємо як динамічне інтегративне професійно зумовлене особистісне утворення, що характеризується високою вмотивованістю і позитивним ставленням до професійної діяльності у міжкультурному середовищі.

Міжкультурну компетентність майбутніх фахівців банківської сфери ми розуміємо як сформований у процесі їх професійної підготовки соціально-психологічний феномен, що дозволить їм успішно виконувати професійні функції і завдання у міжкультурному соціальному середовищі і толерантно ставитися до ціннісних орієнтацій, способу життя, характеру спілкування, поведінки і пріоритетів представників інших культур.

Аналіз наукових розвідок та рефлексія власного досвіду професійної підготовки у ЗВО та роботи у сфері банківських послуг автора дослідження слугують підставою для припущення, що провідними напрямками удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців до роботи у міжкультурному середовищі можуть бути: а) розробка і упровадження оновлених освітньо-професійних програм підготовки фахівців банківської справи у контексті міжнародних стандартів; б) системний підхід до удосконалення і реалізації наявних освітньо-професійних програм (шляхом корекції компетентностей і програмних результатів навчання; удосконалення змістового наповнення дисциплін загальної і професійної підготовки; розширення каталогу вибіркового навчальних дисциплін, орієнтованих на сприяння формуванню міжкультурної компетентності.

Системний підхід до моделювання і реалізації професійної підготовки майбутніх фахівців банківської справи до здійснення професійної діяльності у міжкультурному середовищі передбачає: (1) формування у здобувачів освіти позитивної мотивації; (2) забезпечення когнітивно-технологічної складової їх готовності до здійснення діяльності у міжкультурному середовищі; (3) формування готовності до використання інноваційних моделей і технологій міжкультурної взаємодії.

Отже, міжкультурну компетентність фахівців банківської сфери ми трактуємо як складне багатокomпонентне соціально-психологічне новоутворення, яке суттєво впливає на життєдіяльність, результативність міжособистісних відносин і взаємодій з клієнтами в процесі виконання професійних функцій і завдань у міжкультурному середовищі та проявляється в умінні обирати оптимальні технології професійної діяльності і взаємодії з урахуванням соціокультурного контексту клієнтів і членів міжкультурної професійної команди.

На підставі аналізу наукових напрацювань нами здійснено спробу визначити суть міжкультурної освіти майбутніх фахівців банківської сфери як процесу організованого і цілеспрямованого формування їх особистості через вплив на світогляд, що ґрунтується на усвідомленні ціннісної єдності світових культур, визнанні їх різноманітності і формування міжкультурної компетентності, що базується на

визнанні, сприйманні духовно-культурних здобутків і особливостей інших культур і народів як особистісно значущих. У практичному контексті метою міжкультурної освіти є формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців як необхідної передумови і важливої складової їх самореалізації, успішної професійної діяльності і професійного зростання у міжкультурному середовищі.

Закономірно, що формування міжкультурної компетентності у майбутніх фахівців банківської сфери здійснюється у ЗВО за освітніми програмами підготовки бакалаврів і магістрів у різних видах освітньої діяльності: навчальній (через засвоєння передбачених освітніми програмами навчальних дисциплін, вивчення за вибором курсів/ факультативів міжкультурного спрямування, спрямованих не тільки на засвоєння професійно орієнтованих знань, але й формування навичок, необхідних для ефективної міжкультурної взаємодії та професійної діяльності в міжкультурному середовищі; науково-дослідній – через залучення до роботи в науково-дослідницьких центрах, наукових гуртках, студіях, до підготовки наукових, курсових, кваліфікаційних робіт, індивідуально-дослідних завдань, розробки проектів з міжкультурної проблематики; практичній, яка передбачає формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців банківської справи у процесі системної практичної підготовки; комунікації у міжкультурному середовищі, академічної мобільності; у самоосвітній діяльності, спрямованій на формування професійно зумовлених особистісних якостей.

Висновки. Вважаємо за доцільне наголосити, що професійна підготовка майбутніх фахівців банківської сфери у ЗВО представляє собою складну систему, яка потребує постійного оновлення і модернізації. У процесі осмислення основних підходів і способів модернізації системи професійної підготовки фахівців банківської сфери у ЗВО мають враховуватися не лише суто фахові (держані стандарти професійної підготовки і професійної діяльності, упровадження інноваційних технологій у процес їх професійної підготовки і діяльності, але й зростання потреб і вимог клієнтів та споживачів банківських послуг) та інтенсифікація міжкультурної взаємодії, висока ймовірність здійснення професійної діяльності у міжкультурному середовищі чи у міжкультурній команді.

Список використаних джерел:

1. Байбакова О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у вищих навчальних закладах США: дис. ... канд. пед. наук. Ужгород, 2017.
2. Баранюк В. В. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Хмельницький національний університет, 2016. 20 с.
3. Бідюк Н. М. Формування іншомовної професійної компетентності у студентів-іноземців в університетах Канади / Н. Бідюк // Наук. вісн. Чернів. ун-ту.

Педагогіката психологія: зб. наук. пр. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2012. Вип. 617. С. 3–8.2.

4. Воротняк Л. І. Деякі аспекти формування міжкультурної комунікативної компетенції магістрів вищих педагогічних навчальних закладів // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Вип.1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2015_1_3.pdf

5. Загородня А. А. Професійна підготовка фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польщі та України: Монографія. К.: ВП «Едельвейс», 2018. 392 с.

6. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний університет імені І. Франка. Житомир, 2005. 311 с.

7. Кравець Р. А. Теоретичні і методичні основи полікультурної освіти майбутніх фахівців аграрної галузі: монографія. Вінниця: Планер, 2017. 434 с.

8. Миленкова Р.В. Формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Університет менеджменту освіти Академії педагогічних наук України, Київ, 2008.

9. Моцар М. М. Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій дистанційного навчання: Дис. ... канд. пед.наук. Київ, 2018.

10. Пришляк О. Ю. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 552 с.

11. Рабецька Н. Л. Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери у професійній підготовці: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.0004/ ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2018. 20 с.

12. Рембач О. О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх правознавців у процесі іншомовної підготовки. *Університетські наукові записки*. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2017. № 63. С. 387-400.

Оксана Шкуронат,

*здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 231 Соціальна робота,
Бердянський державний педагогічний університет*

Науковий керівник: Катерина Петровська,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент, завідувачка кафедри
соціальної роботи та інклюзивної освіти,
Бердянський державний педагогічний університет*